

Lukijalle

Suomalaista aikuiskasvatusta ja sen tieteellistä tutkimusta ja koulutusta arvostetaan maailmalla. Onko arvostukseen todella aihetta ja mihin se perustuu? Mitä aikuiskasvatuksella tarkoitetaan? Mikä on sen tulevaisuus elinikäisen oppimisen ylikansallisessa politiikassa?

Käsissäsi on Suomalaisen aikuiskasvatuksen kentät ja kerrostumat (SAKKE)-tietoteos, jonka neljässä osassa laaja joukko kasvatus-, yhteiskunta- ja historiatieteiden tutkijoita ja asiantuntijoita luotaa suomalaisen aikuiskasvatuksen kehitystä ja ominaislaatua. SAKKE-hanketta on siivittänyt aikuiskasvatuksen tutkijoiden ja erityisesti vapaan sivistystyön toimijoiden huoli alan tutkimuksen ja koulutuksen kohtalosta korkeakoulu- ja aikuiskoulutuspolitiikan uudistuksissa.

Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa 1920-luvulla kehkeytyneestä oppiaineesta on tullut pääaine seitsemässä yliopistossa ja aikuiskasvatukseen kohdistuvaa tutkimusta tehdään myös muissa kasvatus-, yhteiskunta-, hallinto- ja taloustieteissä. Laajentuminen ja kiinnittyminen kasvatustieteiden laitoksiin alkoi kuitenkin haastaa oppiaineen itseymmärrystä ja perinteisiä suhteita käytäntöön ja politiikantekijöihin. Yliopistojen sisällä ja välillä kärjistynyt resurssikilpailu on vaikeuttanut alan hajanaisen tutkijakunnan yhteistyötä. Samalla aikuiskasvatus on räjähdysmäisesti lisääntynyt ja tullut keskeiseksi taloudellisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tekijäksi. Millaisten tulkintojen ja tietämyksen varassa aikuiskoulutuspolitiikkaa tehdään, koulutusta järjestetään ja aikuisia kasvatetaan, kenellä ja missä on vastuu alan tutkimuksesta ja tieteellisestä koulutuksesta?

SAKKE-hanke käynnistyi osana Aikuiskasvatuksen tutkimusseuran, Vapaan sivistystyön yhteistyöjärjestön ja Kansanvalistusseuran pitkäaikaisempaa pyrkimystä edistää suomalaista aikuiskasvatustiedettä, joka itsestään tietoisena ja itsekriittisenä pystyisi osallistumaan myös kansalliset rajat ylittävään tutkimuskeskusteluun. Hankkeella koottiin eri yliopistoista ja tieteenaloilta tutkijoita luotaamaan yhdessä suomalaiselle aikuiskasvatukselle ja sen tutkimukselle ominaisia piirteitä ja lähestymistapoja.

Teoksessa avataan aikuiskasvatuksen toimintakenttien sekä niiden tulkintojen moninaisuutta ja keskinäisiä jännitteitä. Aikuiskasvatusta tarkastellaan aatteiden ja oppien, yhteiskuntasuhteiden, vaikuttajaverkostojen ja pedagogis-didaktisten käytänteiden näkökulmista, vapaan sivistystyön, ammatillisen ja henkilöstön koulutuksen sekä korkeakoulutuksen kentillä.

- Osa Aikuiskasvatuksen muuttuvat paradigmat (toimittajat Anja Heikkinen ja Jukka Tuomisto) käsittelee aikuiskasvatuksen kenttiä muotoilleita yhteiskunnallisia ohjelmia ja aatteita, aikuiskasvatuksen asemaa ja kehitystä yliopistollisena oppiaineena sekä aikuisten sille antamia merkityksiä. Osassa kuvataan myös tilastojen valossa aikuiskasvatuksen instituutioiden kehitys.
- Osa Aikuiskasvatus ja demokratian haaste (toimittajat Arto Jauhiainen ja Risto Rinne) tarkastelee aikuiskasvatusta kansalaisuuden ja työntekijyyden rakentajana, yhteiskunnallisen tasa-arvon tuottajana sekä normiaikuisuuden muotoilijana.
- Osa Aikuiskasvatuksen vaikuttajia (toimittajat Kari Kantasalmi ja Mauri Nest) tuo esiin aikuiskasvatuksen kenttiä muotoilleita merkittäviä tieteen, politiikan ja talouden henkilöitä ja verkostoja 1800-luvulta nykypäivään.
- Osa Aikuisten kasvu ja aktivointi (toimittajat Anja Heikkinen ja Eeva Kallio) käsittelee aikuiskasvatukselle ominaisia käsityksiä aikuisuudesta ja aikuisten oppimisesta, toimintatapoja ja pedagogisia ratkaisuja sekä aikuiskasvatuksen ammattilaisuutta.

SAKKE on tarkoitettu oppikirjaksi kasvatus-, yhteiskunta- ja humanististen tieteiden opintoihin ja aikuiskasvatuksen asiantuntijoiden perus- ja täydennyskoulutukseen sekä tietolähteeksi kaikille suomalaisen aikuiskasvatuksen tilasta ja tulevaisuudesta kiinnostuneille. Toivottavasti se herättää myös keskustelua ja jatkotutkimuksia. Teoksen valmistamista ovat tukeneet eri vaiheissa VSY, opetusministeriö, Alfred Kordelinin säätiö sekä toimittajien kotiyliopistot. Ilman Leena Saloheimon, Sanna Rekolan, Senja Kemppaisen ja erityisesti Jenni Pätärin tutkimus-, tiedonhankinta- ja koordinointiapua urakka ei olisi onnistunut. Ratkaisevan panoksen ovat tietysti antaneet sisällöntuottajat, jotka muiden toimiensa ohessa ovat ryhtyneet tähän yhteiseen voimainponnistukseen.

Anja Heikkinen

Aikuiskasvatuksen tutkimusseura

SAKKE-hankkeen vetäjä